

Czytam wzrokiem, patrzę okiem

Aleksandra BANACH

Poczytaj mi tato, poczytaj mi mamo, bo w książkach tak wiele się dzieje... to fragment piosenki w wykonaniu Fasolek, którą miło wspominam z dziecięcych lat.

Kiedy rodzice czytają dzieciom, te oczami wyobraźni budują ilustracje do usłyszanych opowiadań. W późniejszych latach dzieci czytają same, a jako dorośli wracają do rodzinnych chwil, czytając swoim pociechom.

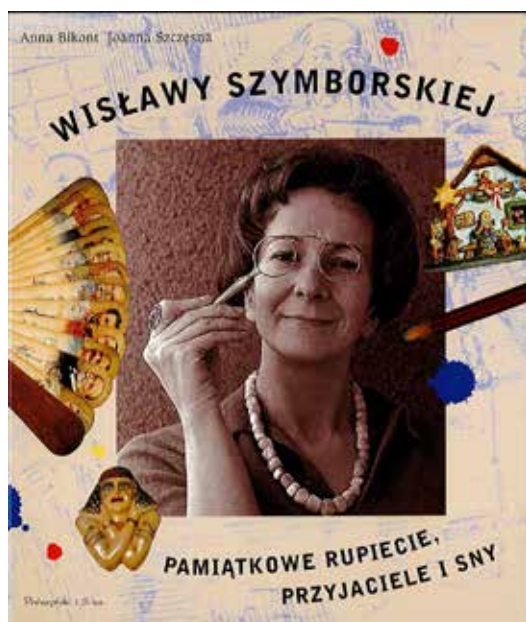
Z dzieciństwa ciepło wspominam wizyty u babci i wiszący na ścianie obraz przedstawiający czytającą dziewczynę, która skutecznie przyciągała mój wzrok. Zastanawiałam się, co czyta; jaka lektura tak ją pochłania?

Jean-Honoré Fragonard
Dziewczyna czytająca książkę

Dzisiaj wiem, że słowo drukowane kształtuje wyobraźnię, rozwija zdolności logiczne, przydatne przy podejmowaniu decyzji, uczeniu się czy rozwiązywaniu problemów. Książki dostarczają również oryginalnych pomysłów, które można wprowadzać później w życie.

Wisławę Szymborską większość z nas zna z twórczości literackiej, jednak po bliższym poznaniu poetka jawi się także jako artystka w dziedzinie kolaży, a nawet ilustratorka książek dla dzieci.

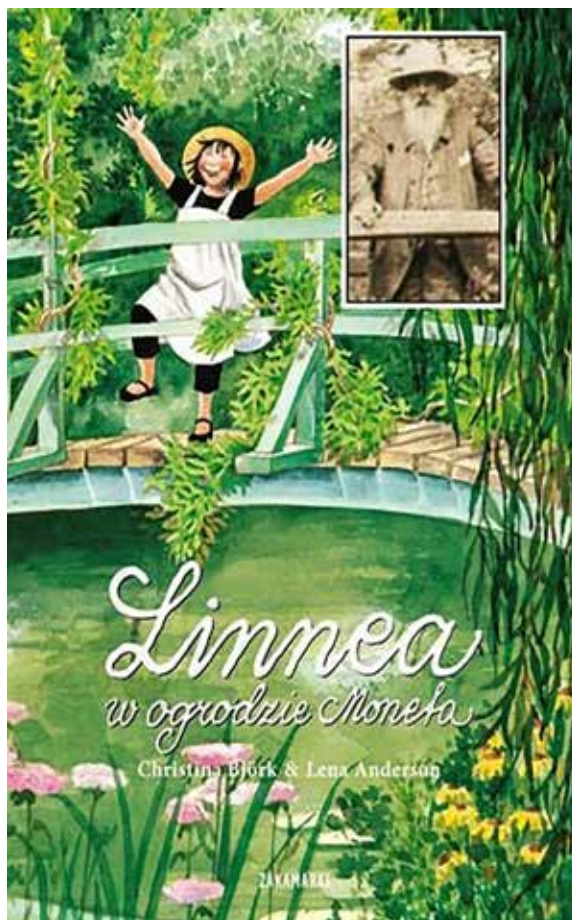
Zaprzyjaźnić się z Wistawą Szymborską można bardzo łatwo, poznając jej życie dzięki książce Anny Bikont i Joanny Szczęsnej „Wistawy Szymborskiej pamiątkowe rupiecie, przyjaciele i sny”. Można zobaczyć w niej inną twarz poetki i przenieść to na grunt zajęć plastycznych zarówno z dziećmi starszymi, jak i z młodszymi. Kolaż, tak chętnie wykorzystywany przez noblistkę, stanie się punktem wyjścia dla anegdoty czy wyrażenia sarkazmu.

Czytanie uczy, poszerza horyzonty myślowe, ale również wspomaga rozumienie dzieł i artystów, którzy tworzyli przed laty. Doskonałym tego przykładem jest książka „Różne kolory”, w której autorka – Hanna Mortkowicz-Olczakowa – przedstawia barwne historie o malarzach polskich, przybliżając w ten sposób genezę powstawania ich dzieł. „Żółta kokarda” to opowieść o Stanisławie Wyspiańskim, która pokazuje malarza i artystę secesyjnego jako ojca dzieci, tak często uwiecznianych przez niego na pastelowych obrazach. Jedną z historii – „Helenka z kwiatami”, stanowiącą niejako puentę opowiadania, stała się również inspiracją do zajęć plastycznych. Korzystając z obrazów Wyspiańskiego można zaproponować dzieciom zabawę polegającą na upodobnieniu się do bohaterów uwiecznionych na pastelowych dziełach. Po odpowiedniej charakteryzacji, kompozycji, ustawieniu rekwizytów uczniowie robią fotografie, które w razie potrzeby modyfikują, ulepszają w programach komputerowych. Zabawa udana, bo łącząca przyjemne z pożytecznym.

Stanisław Wyspiański
Dziewczynka z wazonem z kwiatami, 1902

Chcąc kontynuować spotkanie z wielkimi dziełami, można uczynić to poprzez opowieść Christiny Björk i Leny Anderson „Linnea w Ogrodzie Moneta”. Co prawda historia dotyczy jednego artysty, ale jest

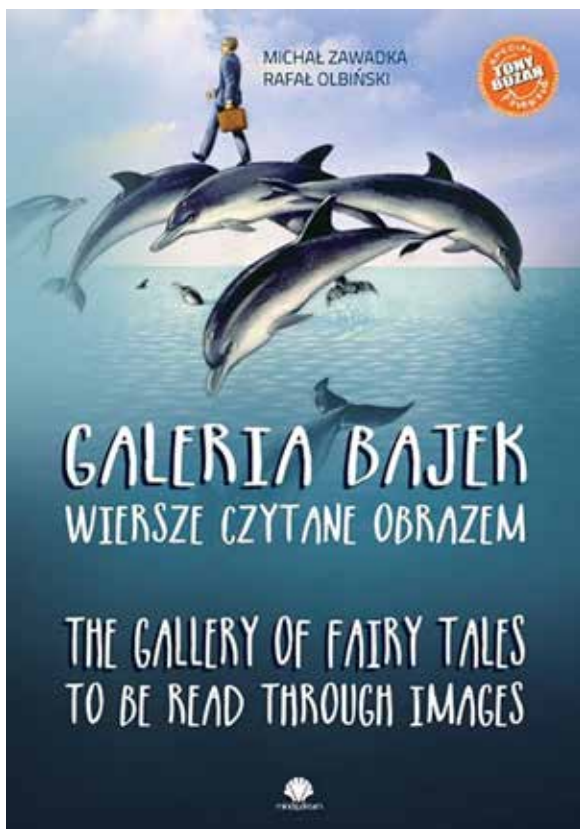
warta uwagi. Linnea odwiedziła w Paryżu ogród Claude’a Moneta. Udało się jej stanąć na słynnym japońskim mostku, znanym z tak wielu obrazów, odwiedziła miejsca, w których żył i bywał impresjonista. Po lekturze można dzieciom zaproponować pracę plastyczną, gdzie używając patyczków-wacików, namalują obraz przedstawiający nie ogród Moneta, a np. wymarzony ogród każdego dziecka.

Pragnąc więcej widzieć i wiedzieć, warto sięgnąć po serię książek „Magia obrazu” Beaty Lejman, adresowaną zarówno do dzieci, jak i dorosłych. Autorka pokazuje świat oczami artystów poprzez prezentacje wybranych dzieł sztuki, a dołączone do nich wiersze to ubrane w rymy słowa ułatwiające zrozumienie przestania obrazu. Żółta rybka, zarówno tytuł obrazu Paula Klee, jak i wiersz napisanego przez Beatę Lejman, może stać się inspiracją do zajęć plastycznych, gdzie po spotkaniu z dziełem i przeczytaniu wiersza dzieci tworzą swoje rybki. Wykonują je z folii aluminiowej, a po nadaniu kształtu ozdabiają i umieszczają w symbolicznym morzu lub sieci przygotowanej przez prowadzącego zajęcia, np. na tablicy korkowej.

Paul Klee
Złota rybka

Osobom interesującym się kompetencjami miękkimi proponuję książkę „Galeria bajek. Wiersze czytane obrazem”, w której znajdziemy wiersze Michała Zalewskiego z przestaniem dla małych i dużych, oraz przepiękne ilustracje mistrza obrazu

i sztuki plakatu Rafała Olbińskiego. Zarówno treść, jak i obraz uzupełniają się wzajemnie, oddziałując na osobę odbiorcy w dwójnasób – poprzez słuch i wzrok. Dodatkową zaletą są zabawy skorelowane z pisanymi wierszami bajkami. Mają być one dla dzieci drogowskazem w nabywaniu dobrych nawyków oraz budowaniu postaw ułatwiających

podejmowanie dobrych decyzji i właściwych zachowań w dorosłym życiu. Doskonałym tego przykładem jest jedno z ćwiczeń zaproponowanych do wiersza „Jak ślimak i gepard życie zgubili”. Zabawa o nazwie „Niewygodne buty” polega na tym, że uczestnicy zabawy zakładają buty, ale na różne sposoby. Na początku może być zabawnie, jednak w rzeczywistości chodzenie okazuje się niewygodne. Wszystko zmierza ku porównaniu, że źle założone buty są jak zachowania, które nam nie przystoją. Zabawa uczy asertywności, wyrażania siebie oraz konsekwencji wynikających z braku tych cech.

Innym przykładem zawartym w książce jest zabawa „Stoik szczęścia”, która uczy wiary w siebie, umiejętności doceniania małych rzeczy. Uczestnicy ozdabiają stoiki. Każdego dnia wrzucają do swojego stoika karteczki z zapisanymi na nich pojedynczymi chwilami, które sprawiły im radość, przyniosły szczęście. Co jakiś czas (np. raz w tygodniu) stoiki są odkręcane, a kartki odczytywane.

Jak widać, z czytania można uczynić świetną zabawę. Doskonałym na to dowodem jest pomysł Grażki Lange, która stworzyła książkę „Świat jest dziwny”. Dziecko może być nie tylko ilustratorem, ale również pobawić się w pisarza. W pracy z dziećmi można wykorzystać wybrane fragmenty książki lub przeczytać całą historię, która została napisana prostym językiem i opatrzona czytelnym obrazem. Dzieci dorysowują i dopisują epizody, mają szansę współtworzenia razem z autorką i, co najważniejsze, mogą stworzyć swoją książkę.

Dobrym wstępem do obcowania ze sztuką może być również czytanie wierszy Jana Brzechwy. Wszystkim znany wiersz „Tańcowała igła z nitką” można powiązać z malarstwem. Nitka w wierszu Brzechwy może odzwierciedlać chlapnięcia pędzla i strużki farby, które były charakterystyczne dla malarstwa Jacksona Pollocka. Artysta tworzył obrazy, pozwalając farbom swobodnie spływać, by ta tworzyła pętle, spirale, plamy. Dzieci mogą tworzyć kompozycje z nitek, malować obrazy metodą Pollocka czy robić kleksy – rozdmuchując farbę słomką.

Przyjaźń literatury ze sztukami plastycznymi nie jest niczym nowym. Przywołane przeze mnie przykłady powiązania tekstów literackich

z aktywnością artystyczną pokazują, że warto szukać takich niecodziennych rozwiązań w pracy z uczniami. Czytanie jest uzupełnieniem odbioru dzieł artystycznych, te z kolei inspirować do głębszego poznania spójnych z nimi tekstów.

Czytam wzrokiem. Im więcej czytam, tym więcej jestem w stanie dostrzec w sobie i w świecie, który mnie otacza. Patrzą okiem. Im uważniej patrzę, tym więcej potrafię zobaczyć. Słowo i obraz świetnie się ze sobą komponują.

Wieszcie ZIOŁo się JASNO (MAMA powiedziała, że WZCZŁo słońce) I wtedy WYJAŚNIŁO się, że TO IMOJE SMOOCZE RODZENISTWO (pamiętacie te 6 KOŁOOWYCH jajek?) Wylęzło się gwiazdzistą nocą i POZSIADŁO się DAŁ GĄŁEZIĄTEK NASZEGO POZZIMEGO DRZEWA. NAKALUJ wschodzące słońce i smoczą rodzinę.

Grażka Lange
Świat jest dziwny, 2007

Źródła

1. Bikont Anna, Szczęsna Joanna, *Wistawy Szymborskiej pamiątkowe rupiecie, przyjaciele i sny*, Prószyński i S-ka, Warszawa 2003.
2. Björk Christina, Anderson Lena, *Linnea w ogrodzie Moneta*, Wydawnictwo Łódzkie, Łódź 1985.
3. Grażka Lange, *Świat jest dziwny*, Wydawnictwo Dwie Siostry, Warszawa 2007.
4. Lejman Beata, *Magia obrazu. Kraina lenistwa*, Media Rodzina, Poznań 2010.
5. Mortkowicz-Olczakowa Hanna, *Różne kolory*, Nasza Księgarnia, Warszawa 1965.
6. Zawadka Michał, Olbiński Rafał, *Galeria Bajek. Wiersze czytane obrazem*, Wydawnictwo Mind&Dream, Warszawa 2015.

Aleksandra Banach jest nauczycielem konsultantem w zakresie muzyki, plastyki, wychowania fizycznego oraz zajęć pozalekcyjnych w Mazowieckim Samorządowym Centrum Doskonalenia Nauczycieli Wydział w Płocku. Trener i koordynator komponentu przedszkolno-wczesnoszkolnego w projekcie „Włącz myślenie – nauczanie i uczenie się przyjazne mózgowi”.

Jackson Pollock
Number 1, 2007